

Што ја донесе маглата

(Excerpt in Macedonian)

Translated by: Viktorija Blažeska

Contact of the translator: viktorija.blazeska@gmail.com

3.

Кога конечно стигна до косината што благо се издигнуваше во дворот на осамениот имот, веќе се беше сосема стемнило. Можеше да го препознае само темниот, згрбавен, сламен покрив на кој беше потпрена помошната зграда. Тоа што цело време светеше накај него беше токму внатрешноста на овој дел од дворот. Во некаква отворена шупа или работилница имено под таванот висеше петролејка. Изгледаше, значи, дека домаќините и покрај мракот сè уште не ги скрстиле рацете. Можеше само да погодува дали се задржале со живината, или нешто друго ги држеше будни. Бидејќи, и откако влезе во светлината и повторно донекаде несигурен застапа под светилката, немаше да се види жива душа. Се обрнуваше наоколу, значи, наслушнуваше и чекаше. Просторот во кој гореше светло беше најверојатно ковачницата. Во неговата длабочина имено зјаеше челуста на огништето, полна саѓи, а на полицата покрај наковалната беа расфрлани и испообесени црни алати. Му падна на памет, што ако е ова можеби токму таа ковачница за која му беа раскажувале – па сакаше сега што е можно побрзо да го дознае и тоа. А таму сè уште немаше никого во дворот, како да е колнат, а и зад сидовите ништо не се поместуваше. Почна да цупка за да ја истресе калта од натопените чевли. Бидејќи калта сè уште не паѓаше, се обиде да ги избрише во тревата. На крајот се предаде и таков, каллив и разопахан, зачекори под стреата до единствената врата. Тропна – а потоа уште неколкупати посилено. Кога пак никој не се одсва, веќе сосема нестрплив посегна по големата рачка. Вратата беше заклучена.

Замижа и седна со грбот потпрен на сидот.

Ова веќе беше преулаво, навистина! – ниту сакаше ниту имаше веќе сила да се прашува. На шипката под сламената стреа над него висеа собуени потковици. Беа со страшно различни големини – од големина на машка дланка, па до навистина џиновски – и некои беа излитени до сржта. На главниот столб, токму до него, беше потпрено грибло. Неговите долги запци беа излизани и блескави како пакосни врвови на копја. Од влезот па сè до ковачницата над дворот беше опната жица. На неа мртво висеше тежок синцир за куче. Кучето, кое веројатно го скинало, бидејќи на крајот на синцирот немаше ниту кука, ниту околувратник, за среќа го немаше никаде. А можеше ли тоа да значи дека имотот навистина е напуштен!? Нему и покрај сè му беше судено да чека. Не ни помислуваше сега повторно да стапне во ноќта и во непознатото. Не можеше ни туку така да провали, без да знае на чија земја всушност се нашол. А освен тоа: колку и да сакаше засолниште и топлина, толку и се плашеше од таа нема и глува внатрешност. И тоа беше пак оној чуден, за него досега непознат страв, кој го фаќаше веќе во рамнината. Страв што се раѓаше од чувството дека некој го гледа, се насладува на неговата забуна и го мами сè подлабоко во таинственост што осакатува. А истовремено и стравот дека секој миг нема да може веќе да се спротивстави, дека овој ужас целиот ќе го исполни и целосно ќе го однесе. Тогаш, се разбира – дали воопшто би можел да се врати до вресот кај што го имаше сокриено куферот, и дали воопшто некогаш би стигнал во Мокуш? Токму тоа го посакуваше најмногу од сè. Го посакуваше повеќе од кога било. Бидејќи токму во овие мигови на немир постепено сфаќаше дека не може веќе сам, а пред сè не без милоста

Божја. Ако само пред неколку дена не му веруваше сосема на оче Јонифациј дека само Мокуш може да биде неговото покајување, сега сè повеќе му веруваше на сомнежот дека Мокуш е навистина неговата судбина. Значи требаше да се воздржи и да се обиде. Требаше барем да се обиде. Затоа без сомнение не му преостануваше ништо друго, туку одново да се соочи со сè што беше непријатно и туѓо. А кога така, барајќи нови сили во тоа сознание, повторно ја подигна главата, му се причини дека таму во темнината нешто се помрдна ...

Да!

Се подигна и ги напрегна очите.

Сè уште беше таму. И му се приближуваше низ дворот.

И се јави.

Мммму! зави.

Ама ајде – процеди Јон Урски – крава!?

И навистина, крава беше. А покрај неа, во светлината што од ковачницата паѓаше преку дворот, влезе и сув и згрбавен старец. Поводникот си го имаше завиткано околу раката, така што кога го држеше му остануваше уште големичок крај од дебелиот јаже, со кој одвреме-навреме го швркнуваше животното по вратот. А и инаку целиот изгледаше некако лут, како претходно таму некаде во темнината со кравата наголемо да се зграпчиле. А животното, токму обратно, изгледаше сосема мрзеливо и покорно. Кога ќе ја удреа, не се ни сепнуваше, а камоли да зачекори побрзо. Само одвреме-навреме ја вртеше главата, како со последни сили да ја држи исправена. И тогаш нејзините големи очи се чинеа уште поголеми. Јон Урски помисли дека тоа се најмеланхоличните очи што некогаш ги видел. Иако меланхолија не беше единствениот поим со кој би можел да ги опише. Му се чинеше речиси дека кравата во секој миг ќе заплаче ... Старецот, пак, овојпат уште побезмилосно, со тупаница ја турна за да се премести покрај сидот, па ја врза сосема залепена за столбот пред ковачницата.

Јон Урски се закашла и зачекори кон него под стреата.

Старецот, кој сега сигурно веќе го забележал, не ја ни сврте главата. *Се чудев зошто никаде нема никого*, се обиде да му ја објасни непријатната положба со глас што истовремено и се извинуваше.

Мажот сè уште не го ни погледнуваше. Си ја триеше дланката со која досега го тегнеше поводникот и замавнуваше со него. Се слушаше како зглобовите му потпукнуваа додека го правеше тоа. *Ќе ти кажам јас тебе!* ѝ с' сна на кравата. *Ќе си го добиеш!* за малку ќе ја удреше пак. Потоа, лизгајќи по прагот за да си ги исчисти калливите ѓонови, влезе во работилницата.

Јон Урски само стоеше таму покрај сидот и не знаеше веќе што да стори. Дали странецот навистина толку уживаше во својот бес, што не сакаше да слушне за ништо друго? Или толку беше потонат во тие свои намери, што навистина беше глув и слеп? Но, како и да е – што можеше друго да стори – освен да се обиде повторно да му се приближи. *Само го следев светлото!* нагласи. *Тоа беше единствениот знак насекаде наоколу!* ги крена рамената и ги рашири дланките. *Инаку сигурно ќе се изгубев.*

Значи кравата не е ваша? се сепна старецот и конечно го погледна. *Моја?* се запрепасти, гледајќи во ситните, чудно сиви очи.

Така ми се чинеше! нагло одговори тој. *А како да не ми се чини?* повторно се наведна и фати да средува по огништето. Очигледно имаше намера да запали оган...

Ако помисливте, дека животното би можело да е мое, заклучи Јон Урски. *Тогаш значи не е ни ваше?* додаде со страв.

Ајде, бре! другиот повторно го шибна со погледот. *Уште отсабајле блееше тука наоколу!* бесно го фрли трупецот. *Дури овде под прозорците се пикна, кога ѝ се причини*

дека не ја гледам! А кога го зедев камшикот, бегаше, вештерката! Па пак блееше како лош знак таму долу! Па како по сето тоа да не знае човек веднаш колку е саатот?

Јон Урски потврди со молчење, иако не разбираше. Старецот очигледно му раскажуваше за нешто што му се чинеше само по себе разбирливо. Затоа немаше ни намера да троши повеќе зборови. Ги нареди сите дебели трупци во огништето и потоа со столарско секирче изделка ситни дрвца. Притоа цело време си мрмореше под носот, одвреме-навреме со пцовка ѝ се закануваше и на кравата. На Јон Урски, кој цупкаше покрај него како пес, повторно му застуде. Чекаше човечето конечно да запали оган. Но пакосникот сега фати да средува и околу наковалната и воопшто не обрнуваше внимание на неговите заби што штракаа. Се чинеше дека воопшто веќе не брза. Сè што правеше вешто и без сомнение по навика постепено се претвораше во некакво обредно сценарио, како да требаше сè до подробност да обмисли и подготви. Таквата педантност е особина на сите добри мајстори, тоа дојденецот добро го знаеше, но сега никако не можеше да сфати што се спрема да направи човечето. Најмногу од сè му се чинеше дека стариот има намера наскоро да го заколе животното. По подолго колебање, сепак се реши тоа да го праша.

Човекот прво навистина го исправи својот згрбавен грб, па му намигна право в очи. На неговото старечки пропаднато лице, составено само од помали и поголеми брчки, се појавија чудење и зајадлива насмевка истовремено. *Ама вие навистина пиете мастило! инаку тесните и растреперени усни се собраа. А јас дури думав да не сте ми дошле на помош.*

Ама ви вела, само се изгубив, побрза. Сакав да прашам за насоки, а потоа ме фати ноќ ... се обиде да се одбрани од понудената мајсторија. И сега најмногу би сакал да тргнам, само ако можете да ми објасните како оттука се стигнува до Мокуш!

До Мокуш? се заслуша тој.

Да, кимна.

А баш во Мокуш? многу се зачуди – тоа беше очигледно.

Да, можеше само пак да кимне. *Веќе цел ден го барам патот дотаму.*

Сега старецот се заврте настрана и долго не рече ништо. Потоа пак се заврте и му се засмеа в лице. *Ако веќе толку ви се брза таму долу, замавна наназад. Ако е тоа така, рече со изменет глас. Потоа, ајде, почекајте само да ја потковам како што треба – покажа на кравата – па потоа, жими господ, што се однесува до мене, можете и да ја јавнете! Секако и таа ќе се загне натаму. А каде инаку би отишла, вештерка?*

[...]

7.

Свештеникот Јон Урски со црпалката закружи по дното – но големиот сад беше речиси празен. Тоа го окуражи во едно движење да ја спушти лажицата и да ја оттурне чинијата од себе. Писарот Ланшчак погледна во купот изглодани гускини коски и само се насмевна. Како што муабетеа, така и јадеа. И уште – така изгледаше – не им беше доволно. Но лошо расположената жена на домаќинот за среќа немаше намера да им донесе уште.

Ете, така – значи? воздивна свештеникот.

Така, да! се сепна писарот. *Значи, прво дојде писмо. И во него абер од Магда дека ќе има дете.*

А - !? сега ждригна Јон Урски.

Да, да! повеќепати кимна другиот. *Марика Страј дури тврдеше дека имало цел куп такви писма. И дека сите биле – нималку убави и воопшто, воопшто љубезни.*

Свештеникот повторно ждригна и едвај го голтна нагонот за повраќање.

Толку ли го вознемири приказната на човечето или се прејал гускина мрснотија? Како и да е – тоа го чувствуваше како во стомакот така и во градите и во грлото. Му доаѓаше да се распара. Затоа се преместуваше и се чешкаше и голташе напразно. А потоа му стана само полошо.

Да не не ви легна добро? се загрижи писарот. *Не, не, одрече. Само премислувам – се намршти – па што: негово било детето?*

Ха! сега замавна Ланшчак. Нели ви реков дека ќе можеме помалку да си кажеме! ги крена и рамената. Кој би знаел навистина? Но – и тука се почеша по ќелата – тоа не е ни она главното! Кога дојде време потоа Марика Страј на прагот најде врзоп.

Свештеникот Јон Урски стана и се фати за стомакот. Му беше грдо и неподносливо, но мораше да слуша. *Врзоп?* зазбивта. *А што е тоа – врзоп?* праша, иако веќе некако насетуваше.

Детето беше во него, секако! кимна раскажувачот.

Сега го стегна така што се вкочани. Чувството на гадење што му се накрваше од желудникот му врвеше низ целото тело и отпочеток не му дозволуваше воопшто да се помрдне. А кога потоа сфати дека навистина ќе поврати, веќе беше предоцна. Со двете раце го зграпчи празниот сад од кој пред малку јадеа и поврати во него. Потоа повторно го стегна и така неколкупати одново и одново. Од тие неумоливи грчеви му дојдоа солзи на очите и сосема му се зеде здивот, па околу себе гледаше само како да гледа во сон. Човечето потскокнуваше и првকাশе околу него, а жената стоеше на прагот и се дереше на цел глас. Нејзината згрозеност звучеше како кенкање на голема, нестварна и непозната птица. И во изгледот беше сосема изменета – разбушавена и лута како злоба...

Ми се чинеше дека не ви е добро, однекаде рече писарот.

А нему сега веќе му беше подобро.

И воопшто сосема му беше сеедно.

Седна на столот што му го наместија и со прекрстените раце си го покри лицето. Помисли на илјада нешта одеднаш и сакаше да постави исто толку прашања. Но некако немаше сила да го обмисли сето тоа. Дамнешната случка без сомнение го вознемири. И не го допре ништо помалку отколку тоа што тие денови се готвеше околу него. Та – на крајот на краиштата: нели и писарот рече дека сè почнало уште тогаш? Но – што: сè? Грев ли беше да се љуби или мрази? Спасение носеше смртта или животот? Судбината ја предизвикуваше Божјото или Ѓаволското? Се готвеше нешто сосема трето и тоа можеби само случајно?

Дали вие, господине Ланшчак, верувате во тоа? праша.

Во што? сосема одблиску зјапаше другиот.

Во сè, не го тргна погледот. Дека било вистина – тоа. Дека навистина имало дете. И дека таа го уценувала со него ...

Знаете – и да не сакам –! прошепна писарот. *Ама детето порасна и до денес е тука. А сега – дали покојниот свештеник Јанош Талабер навистина сакал да го удави? Дали навистина го спасило само доброто срце на слугинката Марика Страј, која го зела како свое? Тоа најверојатно нема да го дознаеме никогаш. И затоа и понатаму секој може да си мисли што сака.*

А што со –? се сети. *А што со Магда?* се обиде.

Па ви велама! се приближи другиот. *Безброј приказни има – и сега се работи само за тоа во која сакате да верувате. Дали во тоа дека е уште жива и таму некаде зад планините сè уште неутешно плаче? Или во тоа дека како и двајцата нејзини мажи веќе одамна е на оној свет? Или дека таму некаде, меѓу небото и земјата, сè уште талка и го истура врз нас својот гнев?*

Свештеникот Јон Урски сега го тргна погледот и си ги протри очите.

А во која верувате вие? праша потоа.

Јас –!? воздивна писарот. *Јас секако верувам, дека е навистина таа. А зошто мислите дека инаку така би се држел за вас и би собирал за таа несреќна црква?*

Чекајте –!? го фати за студената рака. *Како – таа?*

Таа, процеди писарот. *Што ја донесе маглата.*

